

До разової спеціалізованої ради ID 16759
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
(46027 м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук із соціальних комунікацій,

доцента, доцента кафедри журналістики

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

Синоруб Галини Петрівни

на дисертацію **Галіва Олега Ярославовича**

**« Інформаційні випуски телемарафону «Єдині новини»: жанрово-
тематична парадигма»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами.**

Актуальність наукової розвідки Галіва Олега Ярославовича зумовлена особливою роллю телебачення як одного з основних джерел отримання суспільно важливої інформації в умовах повномасштабної війни в Україні. На етапі, коли телеграм-канали та інші цифрові платформи ще не набули популярності й не стали для значної частини аудиторії основним оперативним джерелом новин, саме телебачення відіграло ключову роль у формуванні інформаційного простору. У цьому контексті загальнонаціональний телемарафон «Єдині новини» є важливим явищем українського медіапростору, забезпечуючи безперервне й оперативне інформування суспільства про перебіг подій в Україні та світі в умовах повномасштабної війни.

Дослідження новинних випусків телемарафону є актуальним також з огляду на необхідність осмислення трансформації функцій телебачення в умовах воєнного часу. Телемарафон став не лише форматом подачі новин, а й одним із ключових каналів комунікації між державою, медіа та суспільством, що зумовлює важливість

аналізу його змісту, способів подачі інформації та особливостей формування інформаційного простору. Саме тому звернення до цієї теми дозволяє глибше зрозуміти роль телебачення на початковому етапі повномасштабної війни та його значення для українського суспільства в умовах інформаційних викликів.

Комплексне дослідження інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини» є актуальним, оскільки дає змогу визначити особливості його функціонування в умовах російсько-української війни, простежити основні тематичні пріоритети, жанрові особливості та принципи побудови новинних випусків. Це визначає практичну значущість і актуальність обраної теми.

Дисертація Галіва О. Я. вирізняється ґрунтовністю опрацювання джерельної бази, належним рівнем теоретичного осмислення досліджуваної проблеми та практичною значущістю отриманих результатів. Автором розглянуто особливості інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини», їхню жанрово-тематичну специфіку та роль у сучасному українському медіапросторі.

Зміст дослідження відповідає предметній області спеціальності 061 Журналістика. Тема наукової розвідки корелює з науковою проблематикою кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зокрема з науковою темою «Регіональні медіа у контексті викликів часу» (0123Ш01024), у межах якої виконано дослідження.

Наукова новизна та обґрунтованість отриманих результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Галіва Олега Ярославовича полягає в комплексному дослідженні інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини» крізь призму їхньої жанрово-тематичної організації. Автором здійснено системний аналіз телемарафону як специфічної моделі телевізійного мовлення, окреслено передумови його формування та особливості функціонування в українському медійному просторі в умовах воєнного часу. Заслугує на увагу запропоноване авторське трактування поняття «телемарафон», а також теоретичне обґрунтування поняття «телевізійна верстка»; ґрунтовно проаналізовані особливості верстки інформаційних випусків у межах міжредакційних ефірних слотів, а також авторська тематична модель їхньої організації. Значну увагу приділено визначенню тематичних домінант

новинних випусків, особливостям фреймування інформаційного контенту та характеристики його жанрового розмаїття.

Окрему цінність становить дослідження воєнного телерепортажу як одного з ключових жанрів у структурі новинних випусків телемарафону. Автор не лише визначає його функціональну спрямованість, а й пропонує класифікацію різновидів воєнного телерепортажу за змістовно-тематичним критерієм. Обґрунтованість отриманих результатів посилюється проведенням анкетуванням аудиторії та представників професійного експертного середовища, що дало змогу врахувати особливості сприйняття новинного контенту телемарафону.

Положення наукової новизни ґрунтуються на опрацюванні достатньої кількості наукових, теоретичних та емпіричних джерел, використанні відповідного комплексу методів дослідження та системному аналізі фактичного матеріалу. Автором удосконалено теоретичні підходи до визначення поняття «телевізійні новини», а також концептуальні засади дослідження жанрово-тематичної структури інформаційних випусків телемарафону. Подальшого розвитку набули наукові положення щодо принципів побудови новинних випусків, їхньої жанрово-тематичної парадигми та можливостей удосконалення якості новинного контенту. Зазначені положення наукової новизни мають вагоме значення для розвитку наукових досліджень у галузі 06 Журналістика.

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх подальшого використання у науково-дослідній, освітньо-методичній та практичній діяльності. Представлені в дисертації теоретичні положення, методологічні підходи та результати комплексного аналізу можуть бути використані для подальшого вивчення особливостей функціонування телемарафону «Єдині новини», специфіки організації об'єднаного інформаційного мовлення та трансформації сучасного українського телевізійного медіапростору. Матеріали дисертації мають практичну цінність для освітнього процесу, зокрема можуть бути використані під час викладання дисциплін журналістського фаху, а також у процесі підготовки навчально-методичних матеріалів, посібників і практичних кейсів для здобувачів вищої освіти.

Одержані результати становлять інтерес і для сучасної редакційної практики, оскільки можуть бути використані для вдосконалення структурно-композиційної організації інформаційних випусків, тематичного планування, оптимізації міжредакційної взаємодії та координації наскрізного ефіру. Практична значущість роботи також полягає у можливості застосування її положень у діяльності державних регуляторних органів та експертних організацій медіасфери під час оцінювання ефективності функціонування об'єднаного телемовлення, аналізу трансформацій інформаційного порядку денного та визначення тенденцій розвитку українського телевізійного мовлення.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Зміст дисертаційної роботи структурований, послідовний та логічний. Рецензована робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел (287 найменувань). Загальний обсяг дисертації становить 235 сторінок, з яких 178 – основного тексту.

Автором наукової розвідки здійснено ґрунтовну та репрезентативну емпіричну роботу. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить 2500 новинних матеріалів, відібраних з інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини». Важливою складовою джерельної бази став аналіз близько 100 годин американських благодійних телемарафонів, які були доступними у відкритих онлайн-джерелах. Залучення такого масиву матеріалів має порівняльно-контекстуальний характер і дає змогу увиразнити специфіку функціонування марафонного формату в українському та міжнародному медіапросторах.

Обсяг емпіричного матеріалу свідчить про системність проведеного дослідження, достатність його джерельної бази та обґрунтованість сформульованих у роботі положень і висновків. Структура дисертації відповідає визначеним меті та завданням дослідження, а її зміст засвідчує завершеність наукового пошуку та цілісність представленого дослідницького матеріалу.

Вступ дисертації загалом відповідає основним вимогам, що висуваються до наукових досліджень. У ньому належним чином обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету й завдання роботи, визначено її об'єкт і предмет. Автор

демонструє ґрунтовне знання джерельної та наукової бази дослідження. Опрацювання значного масиву наукової літератури дало змогу сформувати змістовний теоретичний розділ, у якому окреслено поняттєво-термінологічний апарат роботи та розкрито сутність основних термінів і понять. Обрана методологія дослідження є логічно вмотивованою, відповідає специфіці аналізованого матеріалу та поставленим завданням, що забезпечує досягненню визначеної мети.

Дисертаційна робота характеризується послідовною структурою, внутрішньою логікою та концептуальною цілісністю. Це дозволило дисертанту системно й аргументовано представити результати опрацювання матеріалу. Узагальнення результатів дослідження у висновках є переконливим і відображає авторський внесок у розвиток сучасної журналістикознавчої думки, а також засвідчує особливе осмислення заявленої проблематики.

У першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретико-методологічні засади дослідження телемарафону як формату інформаційного мовлення» варто позитивно відзначити комплексний підхід Галіва О. Я. до осмислення досліджуваного феномену. Заслуговує на увагу проведений аналіз генези та особливостей функціонування телеканалів, залучених до виробництва телемарафону, а також простеження динаміки їхнього складу, ефірних слотів і моделей взаємодії. Автор переконливо демонструє, що трансформація структури телемарафону відображає ширші процеси, характерні для сучасного українського телевізійного та медійного простору.

Позитивно оцінюємо систематизацію основних контентних складових телемарафону «Єдині новини», зокрема інформаційних випусків, спецпроектів та інформаційно-аналітичних панелей. Важливим є звернення дисертанта до структурно-композиційних особливостей новинного мовлення та залежності обсягів і характеру виробленого контенту від специфіки й виробничих можливостей окремих телеканалів. Такий підхід дає змогу розглядати телемарафон не лише як сукупність окремих інформаційних випусків, а як цілісну систему зі складною внутрішньою організацією.

Окремої уваги заслуговує методологічний інструментарій дослідження. Автором обґрунтовано використання комплексно-аналітичного, системного,

структурного, діалектичного та ідеографічного підходів, а також широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів. Їх поєднання є методологічно доцільним з огляду на багатокomпонентність предмета дослідження та дає можливість простежити характеристики інформаційних випусків телемарафону.

Схвально оцінюємо репрезентативність емпіричної бази дослідження, яку становлять 2500 новинних матеріалів за період березень 2022 – грудень 2025 року. Застосування методу «конструйованого тижня» спрямоване на забезпечення репрезентативності вибірки та охоплення різних часових слотів, виробників телемарафону, жанрового і тематичного різноманіття новинного контенту.

Важливою перевагою роботи є поєднання кількісних і якісних методів аналізу. Використання моніторингу, спостереження, дескриптивного, порівняльного методів, аналізу і синтезу, класифікації та моделювання забезпечує можливість комплексного опрацювання досліджуваного матеріалу. Особливої уваги заслуговує застосування контент-аналізу для виявлення жанрово-тематичних домінант інформаційних випусків та фрейм-аналізу для визначення особливостей конструювання й інтерпретації суспільно значущих подій.

Позитивним є також представлення результатів анкетування, що дає змогу доповнити аналіз самого медіаконтенту вивченням особливостей його сприйняття аудиторією та професійною журналістською спільнотою. Така методологічна комбінація сприяє більш повному розкриттю заявленої проблематики, оскільки дозволяє співвіднести особливості виробництва новинного контенту з характером його сприйняття реципієнтами.

У другому розділі «Інформаційні випуски телемарафону «Єдині новини»: формально-змістовий вимір» комплексно проаналізовано структурно-композиційні, тематичні, фреймові та жанрові особливості новинного контенту телемарафону. Автор досліджує специфіку верстки інформаційних випусків, принципи формування порядку денного та взаємозв'язок тематичної організації матеріалів із часовими слотами й виробниками контенту. На основі проведеного аналізу запропоновано авторську тематичну модель верстки.

Позитивно оцінюємо ґрунтовне дослідження тематичних домінант новинного контенту за 2022–2025 роки. Дисертант виокремлює одинадцять

тематичних груп, серед яких воєнна, політична, соціальна, економічна, міжнародна, кримінальна, культурна, історична, релігійна та спортивна тематики. Особливої уваги заслуговує фрейм-аналіз інформаційних випусків, у межах якого автором сформовано класифікацію медіафреймів на основі воєнного потенціалу, міжнародної залученості до воєнних процесів, суспільної активності та інституційної залученості влади. Такий підхід дозволяє глибше розкрити способи тематичного структурування та інтерпретації суспільно значущих подій у новинному контенті.

Важливим складником другого розділу є аналіз жанрової парадигми матеріалів. Дослідження засвідчує домінування коротких жанрових форм, передусім інформаційного повідомлення, частка якого зросла з 66,17 % у 2023 році до 77 % у 2025 році. Другим за поширеністю жанром є репортаж, який в умовах повномасштабної війни зазнає структурно-змістових трансформацій. Заслуговує на увагу запропонована дисертантом класифікація воєнного телевізійного репортажу: репортаж із фронту, із деокупованих територій, із місць влучань, а також репортаж із церемоній прощання та поховання.

Значимим для досягнення мети дослідження є третій розділ рукопису «Рецепція новинного контенту телемарафону «Єдині новини», у якому представлено результати аналізу сприйняття каналу аудиторією та експертним середовищем, а також сформульовано рекомендації щодо покращення якості його новинного контенту. Проведене дослідження дозволило дисертанту не лише виявити основні оцінки та запити споживачів інформаційного продукту, а й зіставити їх із позиціями професійної журналістської спільноти, що сприяє комплекснішому осмисленню сучасного стану та перспектив функціонування телемарафону.

Позитивно оцінюємо увагу Галіва О. Я. до питання доцільності подальшого функціонування телемарафону та його ролі в системі інформаційної безпеки держави. Важливим є зіставлення поглядів аудиторії та журналістів, яке засвідчило відмінності в оцінках перспектив телемарафону, водночас продемонструвавши подібність позицій обох груп щодо його потенційної ролі в

забезпеченні безперервного інформування громадян, консолідації інформаційного простору та протидії російській дезінформації і пропаганді.

Окремої уваги заслуговує аналіз ставлення респондентів до необхідності переформатування телемарафону. Автор переконливо демонструє належний рівень підтримки цієї ідеї як серед аудиторії, так і серед журналістської спільноти. Важливим є акцент на необхідності комплексного перегляду змістового та жанрового наповнення інформаційних випусків, що узгоджується з результатами проведеного контент-аналізу та засвідчує взаємозв'язок між теоретичними узагальненнями й емпіричними даними.

Схвально оцінюємо звернення дисертанта до експертних оцінок функціонування телемарафону, систематизованих у хронологічній перспективі. Залучення позицій медіаекспертів, представників професійних організацій та журналістської спільноти дало змогу окреслити основні проблемні аспекти телемарафону: дисбаланс представлених експертів, однобічність висвітлення окремих тем, недостатню представленість альтернативних позицій, можливі прояви політичного впливу, порушення професійних та етичних стандартів, а також втрату довіри аудиторії.

Важливим складником третього розділу є розроблені рекомендації щодо покращення якості новинного контенту. На основі результатів анкетування та аналізу позицій експертного середовища дисертант пропонує розширити тематичне охоплення інформаційних випусків, приділяти більше уваги складним і суспільно значущим темам, урізноманітнити жанрову палітру, посилити аналітичну складову та зменшити кількість повторів однієї інформації протягом доби. Заслуговує на увагу орієнтація запропонованої моделі на потреби аудиторії, людиноцентричність та україноцентричність, критичність і мінімізацію орієнтації на владні інтереси.

Вагому наукову цінність мають також рекомендації щодо дотримання професійних стандартів новинної журналістики. Галів О. Я. акцентує на необхідності розширення джерельної бази, перехресної верифікації інформації, залучення незалежних експертів, забезпечення балансу думок, різноманітності позицій та редакційної незалежності. Важливо, що ці пропозиції доповнюються

рекомендаціями щодо дотримання етичних норм, поваги до гідності постраждалих, недопущення маніпулятивних практик та відповідального висвітлення подій воєнного часу.

Дисертаційне дослідження Галіва Олега Ярославовича завершується ґрунтовними, логічно структурованими висновками та змістовними додатками, які органічно доповнюють основний текст роботи, забезпечують повне, послідовне й системне представлення підсумків наукового пошуку, підтверджують ґрунтовність проведеного аналізу та посилюють доказовість отриманих автором результатів.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій у наукових публікаціях.

Результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 10 наукових публікаціях, що засвідчує достатню повноту апробації та представлення основних положень роботи в науковому середовищі. Серед опублікованих праць 3 статті розміщено у наукових фахових виданнях України категорії «Б», що відповідають установленим вимогам до фахових публікацій здобувачів наукового ступеня. Важливим є також опублікування 1 статті у зарубіжному науковому фаховому виданні категорії «А» у співавторстві, що індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus, що засвідчує належний рівень міжнародної апробації результатів дослідження.

Основні положення та результати дисертації також представлені у 6 працях апробаційного характеру, опублікованих у збірниках матеріалів всеукраїнських (3) та міжнародних (3) наукових конференцій. Така публікаційна активність забезпечила представлення результатів дослідження широкому колу фахівців, їх обговорення в науковому середовищі та належну апробацію основних положень дисертаційної праці.

Оцінка рівня виконання наукового завдання та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційна праця Галіва О. Я. засвідчує належний рівень виконання поставленого наукового завдання та самостійного здійснення наукового дослідження. Визначену мету роботи реалізовано послідовно й комплексно, а

сформульовані завдання знайшли належне відображення у змісті трьох розділів дисертації, висновках та узагальненнях. Отримані результати є логічними, аргументованими й відповідають об'єкту, предмету та меті дослідження. Робота характеризується композиційною цілісністю, послідовністю викладу матеріалу, належним теоретичним підґрунтям і репрезентативною емпіричною базою. Аналіз значного масиву фактичного матеріалу дозволив автору сформулювати обґрунтовані висновки щодо структурно-змістових, тематичних, жанрових та комунікативних особливостей функціонування телемарафону «Єдині новини».

Здобувач продемонструвала належний рівень оволодіння методологією наукової діяльності, застосувавши комплекс взаємодоповнювальних методів, що відповідають специфіці досліджуваного об'єкта. Поєднання системного, структурного, комплексно-аналітичного, порівняльного та інших загальнонаукових підходів із моніторингом, спостереженням, контент-аналізом, фрейм-аналізом, описовим і порівняльним методами дало змогу здійснити всебічне вивчення інформаційного контенту телемарафону.

Позитивної оцінки заслуговує проведений аналіз структурної організації телемарафону «Єдині новини», його складових, принципів функціонування та специфіки взаємодії залучених до виробництва контенту телеканалів.

Вагомим свідченням методологічної підготовленості здобувача є опрацювання репрезентативного емпіричного матеріалу. Такий масштаб вибірки (2500 новинних матеріалів) створює належне підґрунтя для виявлення стійких тематичних, жанрових та структурних тенденцій. Систематизація тематичних домінант, дослідження особливостей формування інформаційного порядку денного, здійснення фрейм-аналізу та визначення жанрової специфіки новинних матеріалів – підхід, що дозволив перейти від простого опису контенту до виявлення закономірностей його структурування та способів представлення інформації. Особливої уваги заслуговує аналіз домінування воєнної тематики, міжнародного контенту та інших тематичних напрямів, а також дослідження трансформацій жанрової структури інформаційних випусків.

Про належний рівень володіння методологією наукової діяльності свідчить і поєднання контентного аналізу з вивченням сприйняття телемарафону

його аудиторією та професійним журналістським середовищем, що дало змогу сформулювати практичні рекомендації для вдосконалення функціонування телемарафону. Такий дослідницький підхід посилює доказовість висновків і забезпечує комплексність аналізу досліджуваного явища.

Загалом дисертація демонструє належний рівень теоретичної та методологічної підготовки здобувача, його фахову компетентність, уміння працювати зі значним масивом наукових, емпіричних та медійних джерел, здійснювати їх систематизацію, аналіз та узагальнення. Поєднання теоретико-методологічного осмислення проблеми, контент-аналізу, фреймового та жанрового аналізу, порівняльного підходу й соціологічних методів забезпечило комплексність дослідження. Основні положення дисертації логічно пов'язані між собою, висновки відповідають отриманим результатам, що свідчить про сформованість у здобувача здатності до самостійної наукової діяльності.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

На основі проведеного аналізу тексту дисертації встановлено, що здобувач дотримувався вимог академічної доброчесності. У роботі наведено належні посилання на згадані джерела інформації у випадках використання тверджень, напрацювань, даних та ідей інших дослідників, а також виконано всі вимоги чинного законодавства щодо авторського права. Ці висновки підтверджують результати перевірки рукопису дисертації Галіва Олега Ярославовича за системою StrikePlagiarism.com.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію, необхідно відзначити, що вона містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації під час захисту:

1. У вступі зазначено, що «. новинні випуски телемарафону слугують не тільки джерелом інформації для аудиторії, а й інструментом інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій з боку держави» (с. 11). Які конкретні приклади або результати Вашого дослідження це підтверджують? Як Ви

розмежовує поняття «інформування аудиторії» та «стратегічні комунікації» у контексті телемарафону?

2. Що саме Ви розумієте під поняттям «стабілізація формату» телемарафону «Єдині новини» та за якими конкретними критеріями визначаєте, що станом на грудень 2025 року цей формат досяг стабілізованого стану? Чи йдеться про стабільність програмної структури, принципів редакційної роботи, складу учасників, часового розподілу ефірів чи інших характеристик?

3. Практичні рекомендації щодо вдосконалення функціонування «Єдиних новин» могли б бути ще більш конкретизовані через їх диференціацію за суб'єктами реалізації – для редакцій, журналістів, державних регуляторних органів та інших учасників медійного процесу. Це посилило б прикладну цінність запропонованих автором положень.

Загальний висновок. Дисертація Галіва Олега Ярославовича «Інформаційні випуски телемарафону «Єдині новини»: жанрово-тематична парадигма» є завершеним, самостійним і цілісним науковим дослідженням та відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017р. № 40 та постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022р. № 44, що дає підстави для присудження Галіву Олегу Ярославовичу наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 061 «Журналістика».

Рецензент:

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Галина СИНОРУБ

Галина С. Синоруб